БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 155 (8375)
ИЮЛИИН
3
СРЕДА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МУНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

„Красный опытник" колхозой һаалишад абаһан уялгаяа бэелүүлэн, июнь һарада нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 340 килограмм һү һааба

Нүхэд һаалишад! Эдэнэрэй жэшээгээр зунай сагта үнеэн бүриһөө һарадаа 350—400 литр һү һаахын түлөө тэмсэе

(Энэ хуудаһан дээрэ Заиграйн аймагай „Красный опытник" колхозойхидой бэшэгүүд толилогдобо)

Һаалишан Софья Минибаева

Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхоздо Софья Шахировна Минибаева долоодохи жэлээ таһалгаряагүй һаалишанаар ажаллана. Энэ суута һаалишаниие ганса колхозойхидынь бэшэ, мүн аймагай һаалишад һайса мэдэдэг болонхой. Эндэ хүдэлхэ үедөө нүхэр Минибаева даажа абаһан харюусалгата ажалдаа жэшээтэ һайнаар хандадаг, ажалша бэрхэ байһанаа харуулаа.

Алхам бүхэндөө шадабаряа улам арьбадхан, түрүү һаалишадай дүршэл тухай брошюра, газетэ уншадаг энэ нүхэр мэдэхэ, шадаха юумэеэ сугтаа ажалладаг нүхэдтөө, илангаяа залуу һаалишадта урагшатайгаар дамжуулан үгэдэг.

Мүн өөрөөшье нүхэдһөө, түрүүшүүлһээ эрдэм шадабари нэмэрилэн оложо, мэдэхэгүйгөө һуража абадаг.

Ямар мэдэгдээгүй арга боломжо үшөө бииб, хайшан гэжэ тэдэниие тодорхойлон хэрэглэхэб, үнеэдээ тобир тарган байлгаад, ехэ һү яажа һаадаг болохоб гэхэ зэргын шухала асуудалнуудые элирүүлхын тухайда саг үргэлжэ бодомжолжо, ажал дээрээ туршажа ябадаг.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээлээр ехэ элбэг бэшэ, кукурузын шэмэтэй силосгүй байбашье, һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ шадаа.

Нютагай үүлтэрэй үнеэдэй тус бүриһөөнь һарадаа 200 литр, июнь, июль, августда 350—400 литр һү һааха уялга нүхэд-һаалишадтаяа хамта абаад, мүрысөөндэ хабаадалсахыень аймагайнгаа һаалишадые тэрэ уряалаа һэн.

Мүнөө жэлдэ нүхэр Минибаева 11 үнеэ даажа абанхай юм. 1957 оной эхинһээ 1330 литр, тэрэ тоодо июнин үнгэрһэн 20 хоногой туршада үнеэн бүриһөө 231 литр һү һааба. Тэрэнэй эгээ һүтэй «Зоря» гэжэ үнеэниинь үдэртөө 15 литр, зарим үдэрнүүдтэ 18 литр хүрэтэр һү үгэдэг. Бэшэ үнеэдынь үдэртөө дунда зэргээр 12—13 литр һү гарадаг байха юм.

— Хэрбээ үнеэдтээ рационой ёһоор таряа талханай зүйл үгөөд, нэмэлтэ ногоон тэжээл үгэдэг һаа мүнөөнэйхиһөө һураггүй ехэ һү һааха байгаабди. Теэд колхознай иимэ тэжээлээр ханганагүй,— гэжэ Софья Минибаева хөөрэнэ.

Софья Шахировна үнеэдээ нэгэ сагта тогтоогдомол ээлжээгээр һаадаг. Һаахынгаа урда тээ дэлэнгыень аятай зохидоор эльбэн нидхэрдэг. Һаалгаяа хахадлажа байхадаа дахин ойро зуура нидхэрээд, үлэһэн һүень һаадаг. Нэгэ хэды сагай үнгэрхэлөөр һааһан үнеэгээ дахин дабтажа шобтордог болоо. Юундэб гэхэдэ, зарим үнеэд нэгэ доро бүхы һүеэ үгэдэггүй, бага зэргэ үлөөдэг байна. Һүүлдэ шабхажа һаахада гараһан һүн үдхэн, угаа тоһолиг юм.

Хэрбээ зарим үнеэдэй һү багатай болоо һаань, тэрэнэйнь шалтагаание дары элирүүлдэг. Нэмэлтэ тэжээл үгэхэ, дабһа эдюулхэ гү, али үбшэлһэн үнеэдыень илгажа, ветфельдшерэй заабаряар харууһалдаг.

Үнеэдые шадамараар һаахаһаа гадна, тэдээндэ хайшан гэжэ һайнаар хандахаяа Софья Шахировна мэдэдэг болонхой. Бүхы үнеэдынь үшөө тугал байхаһаа хойшо тусхай нэрэтэй, абари аашань һайса элирүүлэгдэһэн байдаг бшуу. Һаахынгаа урда тээ үнеэдээ нэрэ нэрээрнь энхэрэн зөөлэхэнөөр дуудажа, өөглэжэ, эльбэн байжа эрхэлүүлдэг. Үнеэн бүхэнэйнгөө абари аашада хододоо тааруугаар байхые ехэтэ оролдодог. Тиигэжэ ажаллахадань үнеэд һүеэ табисатай байдаг. Мүнөө энэ һаалишан үнеэн бүриһөө 1957 оной туршада 2100—2200 литр һү һааха зорилготой. Иимэ түрүү һаалишад тус колхозой фермэдэ олон юм.

Зүгөөр колхозой правлени, партийна эхин организаци һаалишадай эдэбхи хэшээлые дэмжэхэ тушаа анхаралаа багаар табина. Үнеэдтэ рационой ёһоор таряа талханай зүйл эдюулэгдэнэгүй. Мүн һүниин адуулгые зүбөөр эмхидхэхэ тухай колхозой правлени оролдолго ехээр гарганагүй.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй зорилго юуб гэхэдэ, эгээл энээхэн үедэ, зунай зүлгэ ногоон дээрэ үнеэдһээ шадаал һаа ехэ һү һааха, һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, «Красный опытник» колхозойхидой үүсхэлые халан абаха хэрэг болоно.

Жэлдээ үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һаахабди

Нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ бүри ехэ һү һааха уялга абажа, аймагай һаалишадые уряалһан байнабди. Тэрэ уряаемнай һаалишад дэмжээ.

Уялгаяа бэелүүлхын тулада бидэ үсэд шангаар ажалланабди. Июнь һарада үнеэн бүриһөө үдэртөө дунда зэргээр 12—13 литр һү һаанабди. Зарим үнеэднай үдэртөө 14—17 литр һү үгэнэ. Иигээд үнеэдтээ комбикорм үгэхэбди. Мүнөө тэжээлэй дабһа эдюулнэбди. Үнеэдэйнгээ аяг аашыень һайса мэдээд, һаажа байхадаа эрхэлүүлжэ, эльбэжэ хандадагбди. Үнеэдые хараажа, сохижо болохогүй. Үдэртөө үнеэдэйнгээ дэлэнгые гурба дахин эльбэн нидхэрнэбди. Мүн үнеэдээ дахин дахин дабтажа һаагаад урдынхиһаа бүри ехэ, үдхэн тоһолиг һү һаанабди.

Үдэр бүри үнеэдһээ һаагдаһан һүн бэшэгдэдэг. Энэ хадаа зарим үнеэдэй һү багатай болоһыень тодорхойлходо, ямар үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл хэрэгтэй болоһыень элирүүлхэдэ туһатай.

Мүнөө ажахын жэлэй эхиндэ абаһан уялгаяа шэнэлжэ, үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һаахаар ажалланабди.

З. Васильева, О. Чулкова, Е. Носонова, З. Ханова, һаалишад.

Мал адуулагша Х. Гемеранов

Бэлшээреэ хүсэдөөр хэрэглэхэ

Бэлшээреэ зүбөөр хэрэглэжэ, үнеэдээ шадамар һайнаар адуулаад байхада, һү һаалга эли бодо дээшэлдэг гэжэ өөрынгөө олон жэлэй дүршэл дээрэһээ мэдэхэ болонхойб.

Бэлшээриимнай газар дүрбэн хэһэг болгожо хубаагданхай. Табадахинь марсатай газар юм. Нэгэ газартань хоёр гурбан хоногто адуулаад, нүгөөдэдэнь абаашадагбди.

Үглөөгүүр 6 часта Хада гэжэ газарта гаргажа, хоёр часай туршада эдеэлүүлээд, наранай дээрэхэн гарахада ой руу оруулжа адуулнабди. Удаань хяаг үбһэтэй хахалһан газар дээрэ мүн лэ хоёр час тухай бэлшээд, үнеэд уһалдаг. Уһалһанайнь һүүлээр 30 минута тухай амаруулаад, 12 часта һаана. Үнеэд һаалгаһанай һүүлээр хоёр часһаа боро, хяаг үбһөөр элбэг Калтас гэжэ бэлшээридээ гарадаг. Эндээ хэды часай туршада эдеэлүүлээд, халуун үдэр һаань 15 минута, һэрюун үдэр һаань 30 минута тухай хужарлуулнабди. Үнеэдээ үдэртөө гурба, дүрбэ дахин нэгэл хэмдэ уһалдагбди.

Нёдондо һаалишаднай үнеэн бүриһөө 1200—1500 литр һү һаагаа һэн. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һаахань. Энээниие дүүргэхын тулада бүхы шадабари мэргэжэлээ хэрэглэхэбди.

Х. Гемеранов, мал адуулагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) түрүү һаалишад Екатерина Мельникова, Ольга Чулкова, Наталья Васильева.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭБДИ

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай парти, правительствымнай табиһан зорилго бүхы колхознигуудые ехээр зоригжуулаа. Энэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэхын тулада манай «Красный опытник» колхозой малшад, һаалишад эршэ хүсэеэ улам шангадхан ажаллажа байна.

Арга боломжоёо бултыень хаража үзөөд байхадаа, нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө ехэ һү һааха аркатай байһанаа һаалишаднай элирүүлээ. Тиигэжэ зунай сагта үнеэн бүриһөө һарадаа 350—400 литр һү һаахабди гэһэн уялга һаяхан абаад, энээниие дэмжэхыень аймагайнгаа һаалишадта хандаа һэн. Энэ хандалгыень һаалишад дэмжээ.

Абаһан энэ уялгаяа һаалишаднай мүнөө бэелүүлжэ байнхай. Үдэр ерэхэ бүри һү һаалга дээшэлнэ. Хэрбээ июниин түрүүшын табан үдэрэй туршада үнеэн бүриһөө 52,8 литр һүн һаагдаһан байгаа һаа, 15-һаа 20 болотор 55,7 литр һүн һаагдаа. Июнь һарада үнеэн бүриһөө 340 килограмм һүн һаагдаба.

Зүгөөр июнь һарада үнеэдтэ комбикорм үгтөөгүй. Гансал бэлшээридэ һайнаар ябуулжа, һү һаалгаяа дээшэлүүлээбди. Һаядаа үнеэдтэ комбикорм эдюулжэ эхилхэмнай. Мүнөө 70 тонно комбикорм абаад, литр һүн бүхэндэ 300 граммаар үнеэдтэ үгтэхэ. Мүн июлиин арбанһаа нэмэлтэ ногоон тэжээл үгэжэ эхилхэбди. Үнеэдтээ эдюулхэеэ хара тарян, зелёнко таригданхай.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо мүнөө һү һаалгамнай хоёр хахад шахуу дахин дээщэлээ. 1956 ондо эдлүүриин газарай 100 га бүридэ 13 центнер 40 килограмм һүн һаагдаһан байгаа һаа, энэ жэлдэ 41 центнер 50 килограмм һүн һаагдаа. Энэ жэлэй жэшээгээр һү һаалгаяа жэл бүри ехэдхэжэ, 1960 оной эсэстэ хоёр дахин ехэ һү һаадаг болохобди.

Һаалишадые урмашуулхын тулада нэмэлтэ түлбэри тогтоогдонхой. Энэ жэлдэ һаалишадта хамта дээрээ 12,5 мянган түхэриг мүнгэн, 778 литр һүн нэмэлтэ түлбэридэ үгтөө.

Зунай үедэ һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхэ тухай абаһан уялгаяа һаалишадайнгаа сохом дүүргэхэ байһандань найданабди. Хэлэһэндээ хүрэхэмнай лабтай.

В. Аксенов, колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

Арга боломжомнай ехэ

Малайнгаа ашаг шэмые жэлһээ жэлдэ ехэдхэхэ, бүри ехэ һү һаадаг болохо тушаа бидэ саг үргэлжэ бодомжолдог гээшэбди. Үдэр сагай үнгэрхэ бүри һаалишаднай улам эршэмтэйгээр ажаллана, дүршэл шадабаряа һайжаруулжа, урдань мэдэгдээгүй арга боломжонуудые элирхэйлнэ.

Манай фермэ хамта 107 үнеэдтэй юм. Эндэ 10 һаалишад, хоёр мал адуулгашан, гурбан тугалшан ажаллана.

Үдэр бүриингөө ажалые согсолон хараад, һү һаалгаяа ехээр дээшэлүүлхэ, илангаяа июнь, июль, август һарануудта үнеэн бүриһөө урдынхида орходоо һураггүй ехэ һү һааха дүүрэн аргатай байгаабди.

Урда жэлнүүдтэ һаалишаднай 13—14 үнеэдтэй байхадаа тэдэнээ хүсэд һайнаар харууһалан һаажа шададаггүй һэн. Тиимэ туладань энэ жэлдэ тус бүридэнь 10 — 11 үнеэ даалгаһамнай тэдэнэр үлүү һайнаар ажалладаг болоо. Гадна нютагай үүлтэрэй үнеэдэй дэлэн зундаа дэлбэржэ, һүеэ гоожуулдаг, гээдэг байба. Тиигээдшье дэлбэрһэн дэлэнтэй үнеэд хэбтэхэ, эдеэлхэеэ болишодог. Бидэ тиихэдэнь зунай үедэ үнеэдээ үдэртөө 3 һаадаг болообди.

Һү һаалга ехэдхэхын тулада үнеэдээ хэдыдэ һаахаяа мэдэхэ шухала. Һаалишаднай үглөөнэй 4 часһаа 6 болотор нэгэдэхеэ, үдын 12-һоо 3 болотор хоёрдохёо, үдэшын 9-һээ 11 болотор гурбадахяа һаана. Дүршэл ехэтэй һаалишад нүхэд О. Чулкова, С. Минибаева, З. Васильева болон бусад залуу һаалишадта ходо туһалдаг.

Фермэ шадараа өөһэдөө 3 гектарта кукуруза, 3 гектарта хартаабха таряа һэмди.

Бидэ энэ жэлдэ үнеэн бүридэ 6,5 тонно корнеплод, нэгэ тонно хартаабха, 5 тонно концентрат, 25 центнер үбһэ тэжээл бэлдэхэмнай.

Саашадаа һү һаалгаяа улам дээшэлүүлхэбди.

В. Мельников, колхозой фермые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) колхозой түрүү һаалишад Зина Васильева, Елизавета Носонова, Анна Михайлова.

Һаалишан болоһондоо золтойб

Би багаһаа хойшо һаалишан болохо хүсэлтэй һэм. Тиигэжэ арбан дүрбэтэйдөө һаалишан боложо, мүнөө хоёрдохи жэлээ хүдэлнэб.

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн зорилгые бэелүүлэлсэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй ажалланаб. Мүнөө залуушуулай, дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадай колхоз, совхоздо ажаллахаа ошохыень дуулахадаа эршэ хүсэмни улам шангадана.

Түрүүшынгээ жэлдэ һаалишанаар хүдэлхэдэ бэрхэшээлнүүд дайралдадаг һэн. Тиибэшье һаань урма зоригоо хухарангүй ябажа, жэлдээ үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һаагаа һэм. Тиигэжэ колхознай намда нэмэлтэ түлбэридэ нэгэ буруу үгөө.

Энэ жэлдэ 10 үнеэ даажа абанхайб. Май һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 300 литр һү һаагааб. Тиихэдэ июнь һарада үнеэн бүриһөө 350 литр һүн һаагдаа. Һара бүридэ нэмэлтэ түлбэри абанаб. Май һарада 230 түхэриг мүнгөөр, 23 литр һү нэмэлтэ түлбэридэ абаа һэм.

Ажахын жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һааха уялга нүхэд, һаалишадтаяал адли абанхайб. Тэрэнээ дүүргэхэмни лабтай.

Залуу үетэн нүхэдөө колхоздо ерэжэ, һаалишад, малшад болые гэжэ уряалнаб.

Е. Мельникова, һаалишан.

Мал адуулагша С. Мельников.

Зундаа мал адуулнаб

Би ерэхэ намар зургаадахи классда һурахаб. Мүнөө амаралтынгаа үедэ мал адуулгашан Хатым Гемерановичые дахажа, үнеэдые адуулалсанаб.

Мүнөө 14-тэй болоод, хоёрдохи жэлээ мал адуулхадаа яһала дүршэжэ байнаб. Хатым Гемеранович намда дүй дүршэлөө дамжуулан үгэхын тулада ехээр оролдодог.

Бидэ үглөөнэй зургаан сагта үнеэдээ бэлшээридэ гаргаад, арба нэгэ болотор адуулнабди. Удаань үнеэдэй һаалгаһанай һүүлээр хоёр часһаа үдэшын юһэ хүрэтэр адуулнабди. Батаганаа, боргооһогүй, һайн ногоотой, һэрюун газарта адуулхада үнеэд һү оростой байдаг. Мүн халуун үдэр үнеэдээ уһан соо байлгажа тиирүүлдэгбди. Нэгэ хэды эдеэлүүлээд, түргэ түргэн уһалжа байхада таарамжатай юм. Зарим үнеэд һайнаар эдеэлжэ байтараа хэбтэшэдэг. Тиихэдэнь тэдэниие аргаахан бодхоожо эдеэлүүлнэбди. Һайн, амта шэмэтэй ногоотой газараар үнеэдээ ябуулха гэжэ оролдодогби.

Би Хатым Гемерановичын хэлэһэн бүхы заабариие дүүргэдэгби.

Энэ жэлдэ 353 ажалта үдэртэй болооб. Фермымнай һаалишад үнеэн бүриһөө энэ жэлдэ 2100 литр һү һааха шэнэ уялга абаа һэн. Тэрэнээ бэелүүлхэ хэрэгтэнь шадаха зэргээрээ туһа нэмэри оруулнаб.

С. Мельников, мал адуулагша.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ШУХАЛА АСУУДАЛ

КПСС-эй XX съездһээ хойшо партимнай нэрэ хүндэ бүри ехээр дээшэлээ. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, партийна эхин организацинууд һүүлэй үедэ бүри ургажа байнхай.

Манай республикын Сэлэнгын аймагай партийна организациие абажа үзэе. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада нилээд олон хүн партиин гэшүүндэ шэнээр абтаа.

Хэрбээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ фронтын түрүү зэргэдэ ябагшад хамагай түрүүн партиин зэргэдэ абтадаг байгаа һаа, мүнөө амгалан тайбан үедэ материальна баялигые байгуулагшад—хүдэлмэришэд ба колхознигууд хамагай түрүүндэ партиин зэргэдэ абтадаг гээшэ. Эндэ партида абтагшадай хахадһаа олониинь хүдэлмэришэд, колхознигууд юм. Энэ хадаа партийна организацинуудай партийнабэшэ эдэбхитэдтэ һайнаар түшэглэжэ, тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулһанайнь үрэ дүн мүн.

Дурсагдаһан аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци мүнөө жэл түрүү һаалишад, малшадай дундаһаа 8 хүниие партиин гэшүүн болгон абаа. Тэдэнэй дунда аймаг, республика дотор суутай болоһон һаалишад Амоголонова, Очиржапова, мүн ОТФ-е даагша Аюшеев, колхозой түрүү хонишон Иванов, зоотехник Воробьев, агроном Раднаев, шофёр Лодоев болон бусад оролсоно.

Мүн Маленковой нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци мүнөө жэл 3 хүниие партиин гэшүүндэ абаа. Тэдэнэй дунда түрүү һаалишан нүхэр Цыбденов бии.

Гэбэшье, шэнэ гэшүүдые абаха талаар эндэхи зарим партийна организацинуудай хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд бии. Юуб гэхэдэ, партиин айком, тэрэнэй эмхидхэлэй таһаг «Коммунизм» колхозой партийна организациин 1955 онһоо хойшо нэгэшье хүниие партиин гэшүүндэ абаагүй байһые мэдэжэ байгаад ямаршье эрилтэ хээгүй. Мүн Сэлэнгын МТС-эй, Галуута-Нуур станциин паровозно депогой партийна организацинууд урганагүй. Сэлэнгын МТС-эй партийна организациин тоосоото суглаан болоходоо, партиин гэшүүндэ хүниие абаха хүдэлмэриин хангалтагүй байһые тэмдэглэһэн байгаа. Теэд мүнөө тэндэ хүдэлмэреэ һайжаруулха хэмжээ абанагүй. Тус партийна организациин 50 гэшүүдэй оройдоол 17 хүниинь МТС-эй үйлэдбэриин гол участогуудта хүдэлмэрилнэ. Эндэ түрүү комбайнернуудые, трактористнуудые партиин гэшүүд болгон абаха тушаа хүдэлмэри ябуулагданагүй. Партийна организациинь секретарь нүхэр Агильдин партийнабэшэ эдэбхитэдтэ һайнаар түшэглэдэггүй, тракторна бригадануудта үсөөн ошодог, ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулдаг. Теэд партиин айком нүхэр Агильдинда эрилтэ хэдэггүй, хүдэлмэриинь хинадаггүй байна.

Тэрэшэлэн Галуута-Нуурай шахтын партийна организаци һүүлшын жэлдэ урганагүй. Эндэхи 198 коммунистнуудай оройдоо 24-ниинь газар доро хүдэлмэрилнэ. Энэ хадаа үйлэдбэриин гол участогууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байгшадай дунда эндэхи партийна организацинуудай ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие баһа лэ һулаар ябуулжа байһые гэршэлнэ.

Партийна организацинуудай ургалтые хангаха гээшэ партида шэнэ гэшүүдые абаха зорилгоор зорюута абтадаг эмхидхэлэй хэмжээ ябуулга бэшэ юм. Харин энэ хадаа хүнүүдэй дунда партийна организацинуудай ябуулдаг үдэр бүриин хүдэлмэри болоно. Парти доторой хүдэлмэри ямараар табигдаһые, мүн предприяти, колхоз болон МТС-үүдэй ниитын ажабайдалай ямар хэмжээндэ байһые, партийна организацинуудай өөһэдынгөө зорилгые хэр зүбөөр ойлгодог байһые партиин зэргэдэ ямар хүнүүдэй абтаһаар тодорхойлжо болоно.

Партиин зэргэдэ эрхим хүнүүдэй орожо байхын тулада партийна эхин организацинууд ажал хэрэгээ гүнзэгыгөөр шэнжэлэн мэдэдэг, элдэб даалгабари дүүргэхэ, элдэб янзын олониитын хиналта бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэд болон колхознигуудые хабаадуулха, нэмэл партийна суглаануудта партийнабэшэ хүнүүдые уриха, тэдэнэй идейно-политическэ бэлэдхэлые, юрэнхы эрдэмые дээшэлүүлхэ тухай оролдохо ёһотой.

С. Никифоров.

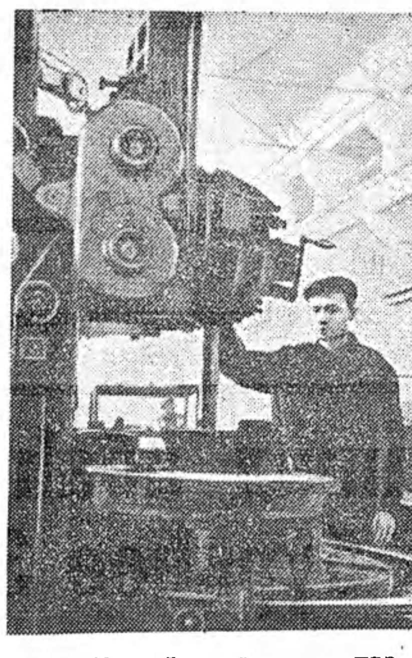

Улан-Удын Ленинэй ордентэ ПВЗ-гэй заһабарилан хабсарха цехын токарь Иван Кондратьевич Заболотский халаан бүриингөө даабари 200 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Заболотский хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантасвай фото.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Мухаршэбэрэй аймагай коммунальна ажахын таһагай хүдэлмэришэн Л. А. Ефимова, мүн энэ аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. П. Калашникова, Кударын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. И. Носова гэгшэд найман үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаба.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 6 хүн шагнагдаба. Тэдэнэй дунда Кударын аймагай Кудара-Сомон тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Д. Б. Будацыренова,Ториин аймагай «Улаан Тори» колхозой гэшүүн Д-С. Б. Цыбденова, Мухаршэбэрэй аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. К. Болонёва, Кударын аймагай Ехэ Кудара тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр А. А. Жарникова гэгшэд бии.

Зургаан үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 17 хүн шагнагдаа. Тэрэ тоодо Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхозой гэшүүн Ц. С. Чердонова Кударын аймагай Кудара Сомон тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Д. Ж. Эрдынеева, Мухаршэбэрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. С. Овчинникова ба бусад оролсоно.

«Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 13 хүн шагнагдаа.

Модо урадхуулгын зарим дүнгүүд

«Забайкаллес» комбинадай модо урадхуулгын предприятинуудта мүнөө хүдэлмэриин эгээл харюусалгатай хаһа ерэнхэй. Үдэ, Турка, Баргажан голнуудаар үдэр һүнигүй модон урдажа байна. Модо урадхуулгын гансахан Байкальска конторын хүдэлмэришэд энэ жэлдэ Байгал далай дээгүүр 370 мянган кубометр модо һаллан ябуулхань.

Энэ сезондо модо урадхуулагшадай гол зорилго юуб гэхэдэ, эрье дээрэ ябталагдаһан бүхы модые саг соонь уһанда табижа, тэрэнээ гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр урадхуулан тушааха байна. Энэ сезондо модо урадхуулгын гол түлэб муу бэшээр ябажа байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Республика доторнай урадхуулагдаха модоной ехэнхи хубинь Үдын бассейндэ тудана. Модо урадхуулгын Үдын конторын хүдэлмэришэд хамагһаа түрүүн хүдэлмэреэ эхилжэ, уһаар Бага Үдэ, Худан голнуудта модо урадхуулгаяа дүүргэжэ байна. Эдэ голнуудай участогуудта модые уһанда табилгада механизмууд үргэнөөр хэрэглэгдээ. Мүнөө дурсагдагша участогуудта модо урадхуулгын график арба гаран үдэрөөр уридлажа ябана. Эрье дээрэһээнь модо уһанда табилга дээрэ 21 трактор, 3 бульдозер хэрэглэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар гараар хэхэ ажал нилээд хүнгэдхэгдэһэн ба мүнгэ зөөри горьтойгоор арьбалагдаһан байна. Тиихэдэ модо урадхуулга дээрэ түрүүшынхеэ пикетно-конвейерно арга хэрэглэгдэжэ, олон хүдэлмэришэдые сүлөөлхэ арга олдоо. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ газардаһан, хүдөөдэ хаягдаһан модонуудые суглуулдаг тусхай бригаданууд хүдэлдэг һаа, энэ жэлдэ тэрэ хүдэлмэриень дистанцинуудай пикетнэ группанууд дүүргэдэг болоо.

Модо урадхуулгын сезоной эхилһэнһээ хойшо Үдын бассейндэ 720 мянган кубометр модон уһанда табигдаа. Тэрээнэйнь 400 мянган кубометрынь Онохойн модоной комбинадта хүрөөд байна. Модо урадхуулагшад Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, сезонно хүдэлмэреэ саг соонь дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Трактористнууд нүхэд Семенов, Васильев, Михайлов болон бусад механизированэ аргаар модо уһанда табихадаа үдэр бүриингөө нормые 170 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн Сэлэнгын модоной заводой хүдэлмэришэд Итанца голдо модо урадхуулгаяа дүүргэжэ, урдажа ерэһэн модые хүдөөдэ гаргажа эхилээ. Эндэ буксирна катернууд хэрэглэгдэжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэдэ ехээр нүлөөлөө. «Мир», «Дружба» гэжэ катернуудай капитанууд нүхэд Г. Мокров, Н. Мокров гэгшэд 300 кубометрын орондо 500 кубометр модотой һала шэрэжэ, нормоёо ехээр үлүүлэн дүүргэнэ. Уһанһаа модо гаргаха ажалда хүдэлмэрилдэг нүхэд Ларионов, Клопов гэгшэдэй бригаданууд мүн лэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

Модо урадхуулгын «Байкальска конторын хүдэлмэришэд далайгаар абаашагдаха модые һаллажа эхилээ. Түрүүшын ехэ һалые «Коммунист» гэжэ пароход Выдринскэ пунктда абаашахань.

Иигэжэ модо урадхуулгын бүхы дээрээ муу бэшээр ябажа байгаашье һаань, элдэб олон дутагдалнууд бии байһаар. Жэшээнь, модо урадхуулгын Байкальска конторо далайн ехэ һалануудые рейддэ татажа гаргаха тусхай буксирна катергүй. Тиимэһээ түсэбөө дүүргэлгэдэнь ехэхэн һаад тохёолдоно. Тэрэшэлэн модо тушаан абаха Выдриндэхи пункт тиимэ нэгэшье катергүй байха юм. Энэ асуудалаар ой модоной промышленностиин главкда хэдэн дахин хандагдабашье, мүнөө болотор нэгэшье катер үгтөөгүй байна.

Үдын бассейнээр урадхуулагдаһан модоной ехэнхи хубииень тушаан абадаг Онохойн модоной комбинат муугаар хүдэлмэрилнэ. Энэ комбинат уһан сооһоо модо гаргаха хүдэлмэриие бүхэли сүүдхэ соо ябуулха аргаяа гүйсэд хэрэглэнэгүй. Ажалай эмхидхэлэй муугаар табигдаһан дээрэһээ модо татадаг лебёдконууд, мүн бусадшье механизмууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй. Эдэ шалтагаанууд дээрэһээ боложо, Онохойн комбинат графигһаа аяар 70 мянган кубометрээр гээгдэжэ ябана. Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Комбинадай главна механикын таһагые даагша нүхэр Блинов энэ байдалые хаража байгаад, зохихо хэмжээ абанагүй. Тиихэдэ уһанһаа модо гаргахадаа шанарынь муугаар шалгана. Тэрээнһээ боложо, Улан-Удын гортоп болон шэлэй заводто түлеэн болохо ехэ модон хүдөөдэ гаргагдана.

«Забайкаллес» комбинадай модо урадхуулагшад хүдэлмэридөө байһан эдэ дутагдалнуудые түргөөр усадхажа, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гүйсэд аргатай. Тэрэнэй тулада социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үдэр ерэхэ бүри ажалайнгаа бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

С. Морозов,
модо урадхуулгын талаар главна инженер.

Барилгада шулуу ехээр хэрэглэхэ

Хүдөө нютагуудта (аймагай центр, МТС, совхоз болон колхозуудта) һүүлэй жэлнүүдтэ барилгын хүдэлмэри ехээр хэгдэдэг болоо. Гэбэшье, барилгын материалнуудай дуталдадаг дээрэһээ харaалагдаһан барилга саг соогоо ашаглалгада оруулагдадаггүй, мүн хирпиисэ болон бусад хэрэгсэлнүүдые холоһоо асархын тулада ехэ мүнгэ зөөри гаргашалдаг байна. Иимэһээ зургаадахи табанжэлдэ барилгын материал хоёрһоо дээшэ дахин ехээр гаргадаг болохо зорилго парти, правительствомнай табяа. Тиихэ зуура, гэр байрын хана хэхэ тусхай материалнуудта (панель, шлакоблок) онсо анхарал хандуулагдаһан байха юм. Түмэр бетоноор ханын ехэ панельнүүдые бүтээхэ техническэ базагүй хүдөө нютагуудта туф, известняк болон бусад зөөлэн шулуунуудые хэрэглэжэ болохо юм. Иимэ шулуунуудаар гэр байра барихада таатай зохид, дулааншье, бүхэшье байдаг.

Манай республикын олонхи аймагуудта известняк болон туф шулуун яһала элбэг. Тэдэниие барилгада хэрэглэхэдэ үнэ багатай болохо байна. Юуб гэхэдэ, тэдэ зүйлнүүд нютаг дээрээ хадаа транспортна гаргаша багатай.

Мүнөө Түнхэнэй аймагай колхозууд туф шулуу элбэгээр хэрэглэжэ эхилээ. Энэ шулуун тон химда сэнтэй болоно. Хэрбээ мянган хэһэг хирпиисэ хэхын тулада 500—600 түхэриг гаргагдаха байгаа һаань, мянган хирпиисын хэмжээнэй туф болон известняк шулууе механизированнэ аргаар малтан абахада оройдоол 100—150 түхэриг гаргашалагдаха байна. Хүдөө нютагуудай эдэ баялигуудые барилгада элбэгээр хэрэглэхэ дүүрэн арга бии.

Иимэ арга боломжын бии байхада зарим аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд, МТС-үүд болон колхозууд Улан-Удэһээ гү, али ондоо аймагуудтахи промышленна предприятинуудһаа гансахан хирпиисэ зөөхын тулада ехэ мүнгэ зөөри гаргашална. Тэрэшэлэн хүдөө нютагуудта тэдэ шулуунуудые хэрэглэхэ хүдэлмэриин эмхидхэгдээгүй дээрэһээ «Бурмонголстрой» трестын хүдөөгэй барилгашад аяар Улан-Удэһээ холын аймагуудта хирпиисэ зөөхэ баатай болоно. Жэшээнь, үнгэрэгшэ 1956 ондо тус трестын хүдөөгэй барилгашад Кяхтын, Бичурын, Яруунын аймагуудта Улан-Удэһээ хирпиисэ зөөгөө. Тэрэниие тооложо үзэхэдэ, Кяхтын аймаг тонно хирпиисэ (240 хэһэг) абаашахада 99 түхэриг, Яруунын аймагай Гундын совхоз хүрэтэр 1 тонно хирпиисэдэ 137 түхэриг гаргашалагдана. Горьтой барилга хэхын тулада ехэ хэмжээнэй хирпиисэ зөөхэ, оло мянган түхэриг гаргашалха хэрэгтэй болоно. Харгын гаргашада ошоһон эдэ мүнгэ зөөриие нютаг дээрэнь гаргашалаа һаа, ехэ аша туһатай байха байна.

Хүдөө нютагуудта барилгын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхын тулада тусхай ехэ заводуудые барингүйгөөр известняк, элһэ, шлак гэхэ мэтые холижо барилгын блогуудые бүтээхэ хэрэгтэй. Московско областиин «Большевик» колхоз энэ талаар ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон байна. Тэрэ колхозой барилгашад манайл эндэхидэ адли известнягые юрын элһэтэй холиһон блогуудаар ехэ барилга хэдэг болоо. Тиимэ блогуудые үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдаһан мүнгые Улан-Удэһээ Яруунын аймаг хүрэтэр абаашагдаһан тонно хирпиисэтэй жэшэхэдэ аяар таба дахин химда болоно.

Туф, известняк, элһэ болон бусад зүйлнүүдые хэрэглэн барилгын блогуудые бүтээхэ арга республикымнай аймагуудта бии гээшэ. Тиимэһээ аймгүйсэдком, МТС, колхоз бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд барилгын тиимэ блогуудые бүтээдэг болохын тулада эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Хэрбээ энэ үйлэдбэриие зүбөөр эмхидхэжэ шадаад байгаа һаа, хүдөө нютагуудта барилгын хүдэлмэриин үргэнөөр ябуулагдаха байһаниинь лабтай.

Ф. Башухаев,

Агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер гараба

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда ба агитациин таһагай агитаторай блокнодой 11-дэхи номер һаяхан хэблэгдэн гараба.

— **Хөөрэлдөө хэхэ материалнууд** гэһэн бүлэгөөр блокнот эхилнэ. «Хони үсхэбэрилгөөр шэнэ амжалтануудые туйлая» гэһэн темээр хориин аймагай «Улаан-Одон» колхозой түрүүлэгшэ Д. И. Цыбикжаповай хөөрөөн, «Заводой уралан нарижуулагшад техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэнэ» гэжэ Улан-Удын ПВЗ-гэй ахалагша инженер-технолог В. Титовой, «Атомна дайе зайсуулхын түлөө советскэ арадай хүсэл оролдолго» гэжэ И. Петуховой, «Буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалда эсэс табиха, атомна дайнай аюулые зайсуулха» гэжэ Л. Краевай статьянууд толилогдонхой.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо гэһэн гаршаг доро «Забайкалидахи түрүүшын Соведүүд» гэжэ К. Павловай статья хэблэгдээ.

Справка үгэхэ таһаг гэһэн гаршаг доро «Уласхоорондын геофизическэ (бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ) жэл» гэжэ Н. Шестаковичын статья тунхаглагдаа.

Удха һайнтай лекцинүүдые уншая

«Лекционно пропаганда ябуулха галаар СССР-эй Культурын министерствын органуудай дүүргэдэг үүргые Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна обществодо үгэхэ тухай» тогтоол идеологическа хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор КПСС-эй ЦК энэ жэлэй эхэр баталан абаа һэн.

Лекцинүүдые бүри олоор, шанар һайнтайгаар уншуулдаг болохын, лекторнүүдэйнгээ хүсые болон мүнгэ зөөриеэ, жэжэ жэжээр сасахагүй, нэгэн адли хүдэлмэри дахин дабтахагүйн тулада иимэ тогтоол абтаһан байгаа.

Түрүү советскэ интеллигенциин һайн дуранай бүлгэмэй үмэнэ бүри ехэ ба харюусалгатай зорилгын табигдаад байһанһаа уламжалан обществын Бурят-Монголдохи отделениин дүрбэдэхи пленум март һарала болоо һэн. СССР-эй Культурын министерствын лекци уншадаг органуудай үүргые политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна обществодо дамжуулан үгэлгэһөө уламжалан «Лекци уншалга һайжаруулха талаар РСФСР-эй обществын БМАССР-тэхи отделениин үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд» гэһэн элидхэл КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр К. Е. Маслов пленум дээрэ хэһэн байна.

БМАССР-эй Культурын министерствын лекци уншаха талаар бэелүүлдэг үүргыень обществын эмхинүүд амжалтатайгаар бэедээ даажа абаһан байна. Аймагууд болон городуудта обществын гэшүүдэй хамтын суглаанууд боложо, IV пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсээ. Суглаанда хабаадагшад — обществын гэшүүд болон хүдөөгэй лекторнүүдэй нэгэдэлнүүдэй гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй шиидхэбэриие нэгэн һаналтайгаар һайшааха зуураа, обществын организацинуудай бэелүүлдэг идеологическа хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор бодото хэмжээнүүдые хараалаа һэн.

Баргажанай, Кабанскын, Иволгын, Хориин, Яруунын болон бусад зарим аймагуудтахи обществын отделенинүүдэй гэшүүдэй суглаан һайнаар үнгэрөө. Гэхэ зуура, обществын Тарбагатайн аймагай отделениин (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр А. К. Чебунин, харюусалгата секретариинь нүхэр А. М. Арсентьева) гэшүүдэй суглаан муугаар үнгэрһэн байгаа. Суглаан дээрэ шанга шүүмжэлэл хэгдээгүй. Правлениин хүдэлмэри тухай нүхэр А. К. Чебунин тоосоо хэхэдээ тон юрэнхы үгэнүүдые хэлээд лэ үнгэрһэн байна. Энээнһээ боложо хүдэлмэринь мүнөө хүрэтэр хангалтагүй байһаар.

Мүн Мухаршэбэрэй (правлениинь түрүүлэгшэ А. Е. Поплевин, харюусалгата секретариинь П. А. Белозеров), Ахын (правлениинь түрүүлэгшэ П. Д. Марзаев, харюусалгата секретариинь нүхэр С. А. Бабаринова) отделенинүүд мүн лэ муугаар хүдэлмэрилнэ.

IV пленумһээ хойшо обществын гэшүүдэй хүдөөгэй 145 группа, 138 лектори, промышленна предприятинуудта болон дээдэ һургуулинуудта 9 группа байгуулагдаа. Мүнөө жэлдэ Улан-Удэ городто 32 лектори хүдэлмэрилнэ.

Энэ жэлэй таба һарын турша соо 4609 лекци уншагдаа. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо нилээд олон. Обществын гэшүүн болгожо 615 хүн шэнээр абтаа. Энэ хадаа 1956 он соо бүхы дээрээ абтаһан хүнүүдһээ гурба дахин олон юм. Уласхоорондын харилсаа, хүдөө ажахын, промышленностиин тодорхой экономико тухай, педагогикын асуудалнуудаар лекцинүүд олоор уншагдадаг болоо.

Гэхэ зуура, хүдөө ажахын, естественно-атеистическэ, техническэ, залуушуулда зорюулагдаһан тематикаар хүдөө ажахын болон промышленностиин түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай лекцинүүд урда мэтэ үшөөл үсөөнөөр уншагдана.

Бичурын, Баунтын, Хэжэнгын, Байкало-Кударын аймагуудай отделенинүүд түлөөһэтэй, олон зоной хабаадалгатай лекцинүүдые уншаха түсэбүүдээ хүсэд дүүргэнэгүй. Эдэ отделенинүүд имагтал лекцинүүдые уншаад хүдэлмэреэ хизаарладаг, харин аман үгын журналнуудые, Октябрьска революцида, гражданска болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадтай, ажалай түрүүшүүлтэй, промышленностиин, хүдөө ажахын, культурын, солото хүнүүдтэй уулзалгануудые эмхидхэдэггүй, экономическа болон научно-техническэ конференцинүүдые үнгэргэдэггүй, плакадуудые хэблэн гаргадаггүй, мүн научна фильмнүүдые, картануудые, схемэнүүдые, диаграммануудые болон харуулан ойлгуулха агитациин бусад зүйлнүүдые үсөөнөөр хэрэглэнэ.

Тиихэдэ һайнаар хүдэлмэрилдэг отделенинүүд бии. Кабанска аймагай отделени (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Хилаева, харюусалгата секретариинь нүхэр Г. И. Ананин) продукци абалгада хүсэ ба зөөри багаар гаргашалха гэһэн темээр экономическа конференци үнгэргэһэн байгаа. Энэнь ехэ һонирхолтойгоор үнгэржэ, мал ажалай продукт абаха талаар колхознигуудай хэжэ байһан шухала хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэлдэхэ арга олгоһон байна. Мүн тематическа, аман үгын журналнууд эмхидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Кабанск болон Каменск тосхонуудта хамта дээрээ 280 гаран асуудал суглуулагдаһан байгаа. Эдэ асуудалнуудта обществын гэшүүд, аймагай партийна болон советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд харюу үгэһэн байгаа. Кабанск, Каменск, тосхонуудһаа гадна, «Темлюйцемстрой» барилгын участогуудта уншагдадаг лекцинүүдтэ хүн зон олооро хабаададаг.

Обществын гэшүүдэй хүдөөгэй болон промышленна предприятинуудай группанууд, мүн эхин эмхинүүд ехэ хүдэлмэри хэнэ. Жэшээлхэдэ, Кяхтын аймагай отделени Пограничнa МТС-эй, мүн совхозой дэргэдэ хүдөөгэй хоёр группа, түмэр замай Наушки станцида гурбадахи группа эмхидхэһэн байна.

Погранична МТС-эй дэргэдэхи группа обществын 18 гэшүүдһээ бүридэнэ. Энэ группа жэлэй түрүүшын хахадта 60 лекци уншаа. Обществын гэшүүд нүхэд Копылов, Мешков, Непомнящих, Тарасов болон Пономарев илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлдэг юм.

Улан-Удын ПВЗ-гэй группа партийна, комсомольско комитедүүдтэй, клубай правленитэй хамта «Эрдэм-хүсэн» гэжэ нэрэтэй аман үгын журнал найма дахин эмхидхээ. Жэшээлхэдэ, түрүүшынь номер научно-техническэ асуудалнуудта зорюулагдаһан байгаа. Түрүү бэшэгынь «Зургаадахи табанжэлдэ техническэ дэбжэлтэ бэелүүлхэ зорилгонууд» гэжэ нэрэтэй байгаа. Энэ асуудалаар обществын гэшүүн А. М. Майоров үгэ хэлээ. «Заводой шэнэ техникэ» гэжэ бүлэгтэнь менерало-керамическа пластинка хэрэглэн металл болбосоруулха ябадал хэрэглэхэ гэһэн темэ ороно. Энэ асуудалаар ПВЗ-гэй токарь-инструктор нүхэр И. П. Вертей үгэ хэлэһэн байна. «Уралан нарижуулагшын трибуна» гэжэ бүлэгтэнь уралан нарижуулагшад дүй дүршэл тухайгаа хөөрөө. Эрхим уралан нарижуулагша Захватихата үгэ хэлээ. Бусад номернуудтань заводоуправлениин таһагуудые даагшанар, үйлэдбэриин түрүүшүүл, уралан нарижуулагшад олоор хабаадуулагдаа. Энэ хүдэлмэридэ ПВЗ-гэй клубай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Ямбиков, Колодин гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Бурят-Монголой зооветинститудай дэргэдэхи группа һайнаар хүдэлмэрилдэг болоо. Эндэхи группын гэшүүд жэлэй түрүүшын хахадта 315 лекци уншаа.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэрэй ойртожо байһанһаа уламжалан обществын организацинуудай эдэбхи үүсхэл бүри дээшэлжэ, лекци уншалга бүри үргэнөөр, һайнаар эмхидхэгдэдэг болохо ёһотой. Тиимэһээ дутуунуудаа усадхажа, лекцинүүдээ удха һайнтайгаар, һонирхолтойгоор зохёон уншажа, обществын гэшүүд промышленностиин, хүдөө ажахын болон культурын талаар совет арадай туйлаһан агууехэ амжалтануудай удхашанарые олон түмэн зондо гүнзэгыгөөр харуулха уялгатай.

П. Матвеев, РСФСР-эй политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлдэг обществын БМАССР-тэхи отделениин правлениин харюусалгата секретарь.

Механизированнэ хаарбаза

Республикымнай холын нютагууд болохо Баргажанай, Курумканай, Прибайкальска аймагуудые Улан-Удэ город болон бусад аймагуудтай холбоһон шоссейнэ ехэ харгы Татаурова станциин хажуугаар Сэлэнгэ мүрэниие хүндэлэн гарадаг байна. Энэ харгыгаар эд бараа, барилгын модо, машина зэмсэг, горючи шэрэһэн олон автомашинанууд ябажал байдаг.

Урдань энэ харгыгаар ябаһан аяншад Татаурова тосхоноор гаража Сэлэнгэ мүрэнэй эрье хүрөөд лэ зогсохо баатай болодог һэн. Юуб гэхэдэ, эндэхи хаарбаза хүндэ ашаатай машина олоор, түргөөр зөөжэ шададаггүй байгаа.

Мүнөө тус харгын эндэхи участогайхид Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, механизированнэ хаарбаза ябуулдаг болоо. Хоёр катер эндэ хэрэглэгдэнэ, нэгэниинь хаарбаза хойноһоонь түлхижэ, нүгөөдэнь уһые үгсэжэ татадаг байна. Мүнөө шэнэ хаарбаза хүдэлжэ захалһаар хоёр һара болоно байна. Энэ үе соо тус хаарбазаар үрэһэ хүрэнгэ, эд бараа, эдеэ хоолой зүйл, горючи болон ажахын элдэб хэрэгсэлнүүдые тээһэн олон машина гараа.

Механизированнэ хаарбазын хүдэлмэришэд мүнөө хахад жэлэйнгээ түсэбые 10 хоногоор урид дүүргээд, гурбадахи кварталай түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. «Бельск» катерай капитан нүхэр Мокров хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ, харгыда ябаһан машинануудые һаатуулнагүй. Катерай командын гэшүүн нүхэр Подольский, хаарбазашад Гомзяков, Колодин болон бусад илангаяа һайнаар ажаллана.

Д. Балданов.

Арбадахиие дүүргэгшэдэй һайндэр

Сэлмэг һайхан үдэшэ. Сталинай нэрэмжэтэ артелиин клуб шадар морёоршье, хүнгэн машинааршье ерэһэн зон яаралтайгаар бууна. Зохидхон тааруу хубсаһатай, согтой хүхюун хүбүүд, басагад, тэдэнһээ аханаршье зон, буурал толгойтой наһажаалшье хүнүүд клубай байшан тээшэ таһалгаряагүй ошоно..

Клубта сугларһан зоной шог зугаа, хөөрэлдөөн, энеэлдээн холоһоо соностон дуулдана.

Уданшьегүй хонхо жэнгиржэ, Загастайн дунда һургуулиин директор нүхэр С. Г. Дугаров эндэ сугларагшадта хандана:

—Хүндэтэ нүхэд! Мүнөөдэр бидэнэр манай һургуулиин арбадахи классые дүүргэн гарагшадай баяр баясхалангай вечертэ сугларбабди. Энэ вечерые нээхыемни зүбшөөгыт!

„Оркестр баярай хүгжэм наадажал, наадажал байна. Сэдьхэлээ хүдэлһэн, баяраар дүүрэн шарайтай басагад, хүбүүдэй болбосоролой аттестат абаад, һууридаа һуухатайнь хамта һургуулиин директор Соном Гомбоевич шэнэ нэрэ обог дуудана.

Һургуулиин ниитын ажабайдалда абьяастай һайнаар хабаададаг байһан арбадахиие дүүргэгшэдтэ нүхэр Дугаров һургуулиин зүгһөө үнэтэ бэлэгүүдые барюулна. Удаань ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Цоктоев арбан жэлэй һуралсалые эрхим һайнаар дүүргэгшэдтэ, мүн һургуулиингаа ниитын болон комсомол-залуушуулай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадагшадта ВЛКСМ-эй айкомой магтаалай хуудаһануудые барюулна. Һайн дураараа үйлэдбэридэ, хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэеэ гарахаар шиидэһэн олон хүбүүд, басагадта комсомолой путёвко барюулна. Тэдэнэр Сэлэнгэ нютагтаа — совхоз, колхозуудта трактористаар, һаалишанаар, хонишоноор, гахайшанаар ажаллахые хүсэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Альбина Машанова, Зоя Протопова, Лидия Блинникова, Инна Семенова, Нина Батышева һүнэйтоварна фермэдэ; Нина Аверина, Нина Бандо—гахайн фермэдэ; Оля Рябова, Людмила Кожина—шубуунай фермэдэ: Мирон Галданов, Юмжап Цоктоева, Доржи Бударинчинов, Семен Бадмаев, Светлана Батуева—барилгын бригадада; Юрий Ленхобоев, Геннадий Аюшеев — тракторна бригадада ажаллахаар шиидэнхэй. Нүхэр Цоктоев тэдэнэртэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ, Ленинскэ комсомолой арюун нэрэ зэргые нангинаар абажа ябагты гэһэн юрөөл табин амаршална.

Аймагай «Улаан Сэлэнгэ» газетын редакци болон ВЛКСМ-эй айкомой соносхоһон һайн рассказ, очерк болон фельетон бэшэхын түлөө конкурсдо хабаадажа, гурбадахи шанда хүртэһэн энэ һургуулиин арбадахиие дүүргэгшэд Барас Халзановта («Түрүүшын дуран» гэжэ рассказ), Василий Жигмитовтэ («Зоримгой басаган» гэжэ рассказ) тус газетын редакторай орлогшо нүхэр Бадмажапов ВЛКСМ-эй айкомой магтаалай хуудаһа болон мүнгэн шан барюулба.

Һурагшадай вечертэ уригдаһан айлшадай дундаһаа Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Нимаев энэ колхоздо үлэжэ хүдэлмэрилхые хүсэһэн арбадахиие дүүргэгшэдтэ артелиин правлениин зүгһөө сэнтэй бэлэгүүдые үгэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ:

— Хүдөө ажахыда эрдэм бэлигтэй, эршэ зоригтой хүнүүд хэрэгтэй. Хэрбээ танай хэн нэгэнтнай артельдээ һайнаар ажаллаад, саашадаа һураха дуратай байгаа һаа, тэрэ хүсэл эрмэлзэлгэеэ хододоо бэелүүлжэ шадаха. Колхозой правлени һурахаа хүсэһэн хүнүүдтэ али болохо туһаламжа үзүүлхэ гэжэ мэдүүлнэб. Хүдэлмэрилжэ байгаад дээдэ һургуулида һурахадань тэдэнэртэ бүхы арга боломжо бии ха юм. Манай колхоздо ажаллахаар үлэһэн нүхэдтэ энэ түрүүшынь бэлэгүүдые барюулнаб. Саашадаа ажал хэрэгтээ амжалта туйлажа, бүришье ехэ шанартай бэлэгүүдтэ хүртэхэ байһандань найданаб.

Арбадахиие дүүргэгшэдэй зүгһөө Альбина Машанова үгэ абажа хэлэхэ зуураа иигэжэ мэдүүлнэ:

—Мүнөөдэр арбадахиие дүүргэгшэдэй баяр баясхаланта үдэр болоно. Тиихэтэй хамта, энэ үдэр маанарта гунигтайшье, баяртайшье шэнги үзэгдэнэ. Юундэ гунигтайб гэхэдэ, бидэнэр үглөө бүри һаруул класстаа орохогүйбди: Юундэ баяртай үдэр бэ гэхэдэ, бидэнэр түрэл һургуулияа дүүргээд, шэнэ ажабайдалда орохомнай. Бүхы арадтаяа хамта ажаллажа, ерээдүйнгөө һайн һайхан байдалые байгуулалсаха болонобди. Манай һургуули, манай багшанар бидэнэрые юрын ажалда ёһотойгоор дурлахаар, хүндэлхөөр һурган хүмүүжүүлээ. Тэрэнэйнь түлөө бидэнэр «һайн даа» гэжэ хэлэнэбди. Өөрынгөө ажабайдалай замые би олооб. Һургуулидаа олоһон эрдэм мэдэсээ ажал дээрэ хэрэглэхээр шиидэнхэйб. Бусадта жэшээ болохоор хүдэлмэрилхэбди. Комсомолойнгоо арюун нэрые нангинаар сахижа ябахабди гэжэ нүхэдэйнгөө зүгһөө һургуулияа, хүндэтэ багшанараа найдуулнаб!

Арбадахиие дүүргэгшэдэй һайндэрэй вечертэ үгэ хэлэһэн тус һургуулиин багшанар, аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша Савелий Михайлович Андреев, түрэлхидэй зүгһөө үгэ хэлэһэн Ш. М. Аюшеев гэгшэд арбадахиие дүүргэгшэдтэ ажабайдалайнгаа замые зүбөөр оложо, түрэл партиингаа асари ехэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхыень уряална.

Багшанарайнгаа, аха нүхэдэйнгөө үнэн зүрхэнэй зүбшөөлые дуулаад байхада Загастайн дунда һургуулиин арбадахи класс дүүргэгшэд, манай ажабайдалай эгээл зүб замые шэлээбди гэжэ мэдэрнэ.

Цэдэн Балданов.

Сэлэнгэ.

Колхоз һургуули хоёрой холбоо барисаан

Политехническэ һуралсалые бэелүүлжэ эхилһэнһээмнай хойшо колхоз һургуули хоёрой хоорондохи холбоо барисаан бүри бэхижэжэ байна. Һурагшаднай машиноведениин, гар ажалай, ботаникын, зоологиин ба бусад урогудта үзэһэнөө ажал хүдэлмэриэй холбохын тула колхоздо гараха, багшанарай, дүй дүршэлтэй колхозникууд болон механизаторнуудай хүтэлбэри доро элдэб тарилга хэхэ, мал харууһалха, үеэ һааха, хони хайшалха, трактор комбайн ба хүдөө ажахын бусад машинануудые хүдэлгэхэ мэргэжэлтэй болохо байна.

Һүүлшын жэлнүүдтэ манай дунда һургуулиин һурагшад колхозойнгоо үйлэдбэридэ үгэнөөр хабаадалсажа, мал ажа, тараан ажал дээрэ хүдэлдэг болоо. Жэшээнь, үнгэрэгшэ хабар һурагшаднай 60 гектар сабшала үтэгжүүлээ, 50 гектар сабшалангые модо, шулуунһаань сэбэрлээ, кукуруза, хартаабха болон овощ тарилгада хамһалсаа, мүн түл балга, хони хайшалалга, адуу малые зунай бэлшээридэ гаргалгаа туһалалсаа. Иигэжэ колхозой үйлэдбэридэ хам оролсоходоо, һурагшаднай газарые яажа үтэгжүүлнэб, хони яажа хайшалнаб, квадратно-гнездовой аргаар кукуруза болон хартаабха хайшан гээд таринаб гэхэ мэтые һайн ойлгожо абахаһаа гадна, ахалагша классай һурагшад эдэ бүхы хүдэлмэриие өөһэдөө дүүргэжэ болохо байһан шадабаряа бодотоор харуулаа.

Иигэжэ үхибүүдэй ажалай түрүүшын алхам хэжэ байхада, һурагшадаймнай түрэлхид, түрэл колхознай ехээр һайшаадаг, ажалынь һайнаар харюулдаг байна. Жэшээнь, манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Г. Цыденов, партийна организациинь секретарь Ц. Санжиев) Үрэжэлэй 2-дохи комплексно бригадын дэргэдэ хоёр класстай эхин һургуулиин байшан шэнээр бариха, үхибүүдэй байха интернат шэнэлэн заһаха, гар ажалай урогуудта хэрэглэхэ элдэб түхеэрэлгэнүүдээр һурагшадые хангаха, зундаа 40 үхибүүдэй байха лагерь эмхидхэхэ уялга абаад, мүнөө тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэшээнь, мүнөө һургуулиин байшангай модо шулуун гүйсэд бэлдэгдээд, барилгын газарта зөөгдэжэ байна. 1000 түхэригтэ элдэб зэр зэмсэг абтаа, колхозой хүсөөр 40 үхибүүдэй байха лагерь эмхидхэгдээ. Гадна, һурагшадай техникэтэй танилсахын тула нэгэ ашаанай машина һурагшадта бэлэглээ.

Һуралсалай жэлэй дүүрэхэтэй хамта, һурагшаднай колхозойнгоо ажал хүдэлмэридэ оролсобо. Һурагшадай үйлэдбэриин хэдэн бригаданууд эмхидхэгдээд, багшанарай хүтэлбэри доро тарилгые харууһалга эмхидхэжэ, сабшалан бэлшээри һайжаруулха хүдэлмэри ябуулжа байна. Энээнһээ гадна, ахалагша классай һурагшад гүүртэ, отарануудта, тарктoрна, тараан ажалай бригадануудта, һаалишад, мал адуулагшад болон трактористнуудай туһалагшадаар хүдэлнэ.

Мүнөө зун манай һурагшад колхозойнгоо үйлэдбэриин гол участогууд дээрэ хүдэлмэрилжэ, түрэл колхоздоо ехэ туһаламжа үзүүлхэ, мүн өөһэдөө ажалай нилээд дүй дүршэлтэй болохо байһаниинь лабтай.

Д. Галсанов, Баргажанай аймагай Баянголой дунда һургуулиин багша.

ФЕСТИВАЛИИН ЭСТАФЕТЫЕ
республикымнай залуушуул угтан абаба

Июнь һарын һүүлшын үдэр. Энэ үдэр Кяхта хото илангаяа гоёор, һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй байба. Үглөөнэй намдуухан һэбшээндэ Кяхта хото дээгүүр сагаан далита гулабхаануудай иишэ тиишээ ниидэхэнь харагдана. Эб найрамдалай һүлдэ тэмдэг болоһон эдэ шубууд айлшадые мүн лэ хүлеэһэн шэнгеэр гүрэнэй хилэ тээшэ ниидэн ошонод.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фестивалиин эстафетэ дамжуулан барюулха үедэ МНР-эй ревсомолой ЦК-гэй секретарь нүхэр Ж. Жамсаран үгэ хэлэжэ байна.

Уданшьегүй хотын талмай үйлсэнүүдтэ хүн зон хэмгүй олоороо гаража, совет-монгол хилэ тээшэ хойно хойноһоо һубарилдан ябанад. Ахадүү монгол арадай хүндэтэ айлшадые угталсахаяа Кяхтын эдир пионернүүд мүн лэ жэрылдэн эндэ жагсана. Тэдэнэр үнгэ бүриин гоё һайхан баглаа сэсэгүүдые гартаа баринхай.

Хани барисаанай үүдэн гэжэ совет-монгол хилые манай арад нэрлэдэг. Энэ нэрэнь тон зүб. «Манай бата найдамтай ханинар», «ахадүү арад» гэһэн үгэнүүд эндэ сугларагшадай дунда соностоно. Энэ хадаа ахадүү хоёр арадуудай бата нэгэдэлтэй, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгэй илан мандахын түлөө тэмсэхээр бэлэн байһые эли тодоор гэршэлнэ бшуу.

Часай стрелкэнүүд 10 тээшэ аалиханаар дүтэлнэ. Духовой оркестр марш наадана. Эндэ тэндэ хүгжэмэй ирагуу һайхан абяан тала гүбөө дээгүүр сууряатан зэдэлнэ.

Үглөөнэй тэбхэр 10 саг. Совет-монгол хилэ дээрэ СССР-эй болон МНР-эй залуушуулай делегацинууд баяр ёһололой оршон байдалда уулзаба. Монголой залуу үетэнэй түлөөлэгшэдые ревсомолой ЦК-гэй хоёрдугаар секретарь нүхэр Ж. Жамсаран толгойлно. Фестивалиин эстафетые дамжуулан абалгада зорюулагдаһан богонихон митинг эндэ нээгдэжэ, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар Монголой залуушуулай делегациие угтана. Митинг дээрэ нүхэр Ж. Жамсаран иигэжэ тобшохоноор үгэ хэлээ:

— Манай эгээн дүтын хани нүхэр—Советскэ Союзай хүндэтэ хүбүүд, басагад!

Эб найрамдалай, хани барисаанай эстафетые дүлэтэмэ баяртайгаар угтан абаад, тэрэниие бидэнэр Гобиин халуун элһэн дээгүүр, харьялма үндэр хада уулануудай болон Хэрлэн, Орхон, Сэлэнгэ гэжэ үргэн ехэ мүрэнүүд дээгүүр омогтойгоор барижа гараабди. Бидэнэр, Монголой залуушуулай түлөөлэгшэд, энэ эстафетые Ленинскэ комсомолдо, Зүблэлтэ ороной залуушуулда дамжуулан барюулха үндэр нэрэ хүндэдэ хүртэһэндөө тон ехээр баясанабди...

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Ж. Жамсаран советскэ ороной залуушуулай түлөөлэгшэдые халуунаар, үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро фестивалиин эстафетэ Совет гүрэнэй хүбүүд, басагадта барюулһан байна. Мүн тэрэшэлэн нүхэр Ж. Жамсаран ВЛКСМ-эй Кяхтын айкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Колодинада шаажан аягатай сагаан эдеэнэй дээжэ хадаг хоёрые хүндын тэмдэг болгон барюулба.

Монгол арадта болон тэрэнэй эдир үетэндэ халуун баяр хүргэн, митинг дээрэ комсомолой айкомой секретарь нүхэр Колодина, Кяхтын бурят дунда һургуулиин директор нүхэр Гендунов, ВЛКСМ-эй обкомой физкультура ба спортын таһагые даагша нүхэр Банчиков гэгшэд үгэ хэлээ.

Залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестивальда зорюулагдаһан энэ эстафетэ хадаа горьтой ута зам ябажа гараа. Эгээн түрүүн Корейн Арадай-Демократическа Республикаһаа харгы замаа эхилээд, тус эстафетэ Хитад Арадай болон Монголой Арадай Республикын газар дээгүүр залуушуулай гарһаа гарта орон дамжуулагдаһан байха юм.

Фестивалиин эстафетые дамжуулан барюулгада зорюулагдаһан митинг дүүрэбэ. Совет болон монгол арадуудай залуу үетэнэй мартагдашагүй энэ уулзалга хадаа айхабтар һайн һайхан хани барисаанай орчон байдалда үнгэрөө.

Эб найрамдалай болон эбдэршэгүй хани барисаанай эстафетэ манай орон дотор саашанхи замаа үргэлжэлүүлхэ байна. Тус эстафетые Кяхта хотын мотоциклистнүүдэй Сэлэнгын аймагай залуушуулда дамжуулһанай һүүлээр Гусиноозерск городой залуу шахтернуудта барюулагдаһан байха юм. Үсэгэлдэр Иволгын аймагай центрһээ тус эстафетэ Улан-Удэ ерээ.

С.Бильчиров.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Монголой ревсомолой ЦК-гэй секретарь нүхэр Ж. Жамсаран ВЛКСМ-эй Кяхтын айкомой секретарь Ю. Колодинада шаажан аягатай сагаан эдеэнэй дээжэ, хадаг барюулжа байна.

Совет-монгол гүрэнэй хилэ дээрэ ахадүү хоер арадуудай залуу түлөөлэгшэд уулзаад, баярлан сэнгэжэ байна.

Түрүүшын ажаглалта

А. Н. Островскиин нэрэмжэтэ Ленинградай театральна институдай Бурят-Монголой студиин һурагшадай түрүүшын зүжэгүүдые улаанудынхид анхаралтайгаар һонирхожо хараба.

Манай ороной театральна томо институдта студентнэ дүрбэн жэл һуража гараба. Тиинһээ харуулһан зүжэгүүдынь диломоо барихынгаа урда тээ хэн ажалынь болоно. Эдэнэрэй урда һуралсалай үшөө нэгэ жэл үлэб. Энэ хугасаада студентнэр дипломно зүжэгүүдые бэлдэжэ, институдта һуралсажа олоһон профессиональна бэлэдхэлээ, творческо ургалтаяа гэршэлхэ байна.

Харагшад тэдэнэй зүжэгүүдтэй мүнөө танилсаад бэхадаа искусствын ерээдүй хүдэлмэрилэгшэдэй баян арга боломжоой байһандань этигэнэ.

Н. Гоголиин «Ревизор», А. Чеховэй —«Ваня абга Лопе де Вегын «Собака на сен» гэжэ ородой, мүн баруун ороно драматургиин классическа зүжэгүүдые, түгэсхэлдэнь ехэ концерт хүүулһан байна.

Иимэ репертуардэмы шэлэгдээ бэшэ юм. Юундэб эхэдэ, үнинһөө хойно оло дахи табигдаһан, сценическэ үнинэйһо заншалтай болоһон зүжэгүүддээрэ студентнэр ажаллахадаа өөһэдынгөө шадабари мэргэжэлэ хүсэд дүүрэнээр элирүүлжэ шадаха байгаа. Театрын коллектив артистнууд «Ревизорые» харуулхадаа ямар арга боломжотойбайһанаа элирүүлхэ ёһотой бэгаа. Тиимэһээ студида һурагшад ородой агууехэ уранзохёолшо Н. В. Гоголиин энэ зүжэгые шэлэһэн һайха юм.

Энэ суута комедиие һонирхолтойгоор, зүбөөр харуулжа шадаха гүбди, бурят хэлэн дээрэ ямараар гаража үгэхэб? гэһэн бодолнууд студентнэрые һанаата болгоо. Гунгаа Чимитов «Ревизорые» хурса тодоор, зарим хүндэ газарнуудые удхаарнь оршуулаа, хэлэнэй баялигые, зохёолой өөрынь онсо илгаае үлөөжэ шадаа.

Студентнэрэй үсэд оролдожо ажаллаһанай ашаар «Ревизор» бодото уран һайхан зүжэг болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ доцент Т. Г. Сойникова, режиссёр С.С. Клитин гэгшэд тон ехэ юумэ хээ.

Зүжэг соо зарим студентнэрэй творческо онсо илгаатай, бэлигтэй байһаниинь тодорбо. Нүхэд З. Цыдыпов, Д. Жалсараев, В. Амханова, Г. Бутуханов, Н. Хамутаев, С. Хандуев, Б. Бадмаев, М. Гунгаева, З. Базарова, Н. Шагдарова гэгшэдэй наадалгые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Комедиин багашье, ехэшье рольдо наадаһан хүн бүхэн үнэншэмэ зүбөөр, һайнаар наадана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Образуудые гаргахадаа, мүн зохёолой гол удхые тодоруулхадаа режиссёрой урдань табигдаһан зорилгые эли тодоор ойлгоһониинь зүжэгһөө харагдана. Зүжэгтэ хабаадагшад албан хойрог чиновнигуудаар дүүрэһэн Николай хаанай үеын хүдөөдэхи байдалые һайнаар харуулжа шадаа.

Зүжэгэй гол геройнуудай дунда городничи Сквозник-Дмухановскиин образ илгардаг юм. Зүжэг соо тэрэнэй өөрынь дутагдалнуудые гансал харуулха бэшэ, харин тэрэ сагта иимэрхүү хүнүүд лэ засаг түрэ толгойлжо байһан юм гэжэ харуулха зэргэтэй. Наадахада хүндэ хүшэр энэ ролиие Г. Бутуханов муу бэшээр наадана. Городничи сэсэн чиновник байбашье, айһанайнгаа ехэдэ Хлестаковые ревизор гэжэ һанаба. Ревизорой иимэ нюусаар ерэһэниинь тэрэниие һүрдүүлнэ. Энэ үзэгдэлнүүдые залуу артист гүнзэгыгөөр, хүнэй үнэншэмөөр харуулаа.

Хлестаковой рольдо Б. Нечкин мүн лэ һайнаар наадана. Энэ хооһон, залихай, гоёомсог хүн бэшэнһээ юугээрээшье илгарнагүй. «Тэрэ оройдоо тэнэг юм. Хүнэй шагнаха дуратай хадань энэ тэрэ юумэ ехээр шашадаг, һайнаар эдеэлжэ, архи ууһан туладаа худалаар хэлэдэг, эхэнэрнүүдэй хажууда ошоходоо согсогонон гүйдэг юм»—гэжэ Гоголь бэшэһэн байна. Ашагүй хүндэ сценэнүүдые Нечкин шадамараар гүйсэдхэнэ. Хлестаковой дуран тухайгаа городничиин һамганда, басагандань хэлэжэ байһан сценэнүүд илангаяа һайнаар наадагдаа.

Анна Андреевна боложо наадаһан В. Амхановагай наадалга һайхашаалтай. Өөрынгөө басагантай мээрхэлдэдэг Анна Андреевна заха хизаарай городой тогтууригүй эхэнэр гэжэ харагдана. Энэ ролиие гүйсэдхэгшэ комедийнэ яһала һайн арга боломжотой байһанаа гэршэлнэ.

Добчинский Бобчинский хоёрой рольнуудые Д. Жалсараев, З. Цыдыпов гэгшэд наадана. Эдэ бэлигтэй студентнэр городой хобуушадай образуудые тон шадамараар харуулна. Эдэнэр комедийнэ рольнуудта наадахадаа таарахашье, бэлигтэйнүүдшье байна.

Зүжэгтэ хабаадагшад чиновнигуудай абари зангые мүнөө дээрээ үшөөл гүнзэгы тодорхойгоор гаргажа шадаадүй байна. Комедидэ харуулагдаһан чиновник бүхэн өөрын абари зантайгаар, бэшэнһээ ондоогоор харуулагдаагүй. Залуу артистнууд саашадаа хүдэлмэрилхэдөө, эдэ дутагдалнуудые усадхаха бэзэ гэжэ найдахаар. Гэхэтэй хамта, хаанта хархис үеын чиновнигуудые наадалан Гоголиин шоглоһониинь спектакль соо һайнаар харуулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ мүнөөл энеэдэ гаргахын түлөө бэшэ, харин бодото ажабайдал дээрэһээ гараһан энеэдэн сценэ дээрэһээ дуулдана.

Студиинхид доцент Т. Г. Сойниковагай хүтэлбэри доро Лопе де Вегын «Собака на сене» гэжэ комеди ород хэлэн дээрэ табиба. Энэ пьесын образууд дээрэ студентнэр бодомжотойгоор, оролдосотойгоор ажаллажа, һонирхолтой зүжэг болгоо. Лопе де Вегын комеди наадахада тон хүндэ юм. Тиигэбэшье энээниие залуу артистнар дабажа шадаһан байна.

Энэ комедидэ графиня Дианын ролиие наадагша К. Булыгина, тэрэнэй секретарь Теодорые наадагша С. Будажапов, Тристанай ролиие наадагша З. Цыдыпов гэгшэдэй оюун бэлиг, шадабари мэргэжэл илангаяа хурсаар тодороо. Эдэнэр өөһэдынгөө ролиие дуратайгаар, шуналтайгаар, харагшадай үнэншэжэ этигэмээр харуулна.

Үндэр түрэлтэй графиня Диана — Булыгина өөрынгөө хүлһэншэ Теодорто дурлабашье, баян дээдэ зэргэтэнһээ түбэгшээнэ. Үндэр түрэлтэй графиня байгаад, хүлһэншэтээ холбооролдохо гээшэ аягүй шэнгеэр тэрээндэ һанагдана.

С. Будажапов Теодорой ролиие хүнэй этигэмээр гүйсэдхэжэ, эгээл хүндэ сценэнүүдые сэдьхэлэй долгилмоор, шадамараар үнгэргэнэ.

Арад зоной дундаһаа гараһан юрын хүлһэншэ Тристанай ролиие З. Цыдыпов яһала һайнаар наадана. Энэ сэсэн, һанаамгай шуран бэрхэ хүн. Тристанай ашаар лэ Графиня Теодор хоёр хуби заяагаа нэгэдүүлнэ.

Т. Г. Сойникова С. С. Клитин хоёр бурят хэлэн дээрэ А. Чеховэй «Ваня абга» гэжэ зүжэг найруулан табяа.

Түрүүлэн харуулһан хоёр зүжэгүүдтэ студиинхид комедидэ наадажа шадаха байһанаа харуулаа. Харин «Ваня абга»гэжэ зүжэг харуулхадань, тон ондоо зорилго тэдэнэй урда табигдаһан байна. Энэ зүжэгтэ «эгээлэй багахан хүнүүдэй» хуби заяае тон гүнзэгыгөөр харуулха ёһотой байгаа.

Студиинхид энэ зүжэгые гол түлэб һайнаар наадажа, хүн зоной ерээдүй һайхан байдал тухай хүсэл эрмэлзэлгые яһала болохоор харуулаа.

Гэбэшье, «Ваня абга» гэжэ зүжэгые үшөөл мүлихөөр. Илангаяа зүжэг соо сэхэ хэлэгдээгүй, далда удхые хүнэй ойлгохоор харуулха шухала байна.

Хэрбээ студентнэрэй зүжэгэй далда удхыень гаргажа шадаа һаань, зүжэгшье гүнзэгы удхатай болохо, зүжэгэй гол удха бүри эли тодоор, үнэншэмэ зүбөөр харуулагдаха байна. Студентнүүд энэ зүжэгые яһала һайн болгожо шадаха шэнгеэр наадана. Тиимэһээнь «Ваня абга» үнэхөөрөө һайн, удхатай зүжэг болгон харуулагдаха бэзэ гэжэ найданабди.

Дүрбэдэхиеэ наада табихадаа, студиинхид ехэ концерт харуулаа. Тэрээндэнь бүхы һурагшад хабаадаа. Тэдэнэр нэгэ нэгээрээ дуулаһан, зохёолой бүлэгүүдые уран һайханаар сээжээр уншаһан, хэдэн хатар танца харуулһан байна. Энэ концертые хараад байхадаа залуу студентнэр институдтаа элдэб янзын юумэ шудална гэжэ ойлгохоор. А. Чеховэй «Дурадхал» гэжэ комедиие зон ехээр һонирхон хараа. Энээндэ студентнүүд Г. Бутуханов, З. Базарова болон Д. Жалсараев гэгшэд наадаһан байна. Ленинградта болоһон городой залуушуулай фестивальда энэ зүжэг харуулагдажа, хабаадагшад конкурсын лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

Иигэжэ ерээдүйн залуу артистнуудай зүжэгүүдтэйнь, концерттэйнь танилсабабди. Эдэнэрэй амжалта багша Т. Г. Сойниковагай хүтэлбэри доро туйлагдаа. Нүхэр Сойникова 40 гаран жэлдэ багшалжа, хэдэн олон советскэ артистнуудые хүмүүжүүлээ. Шадабаритай багша байһан тула бурядай хүбүүд басагадта өөрынгөө дүршэл, мэргэжэлээ халан үгэнэ.

Жэл үнгэрөөд байхада манай республикада һайн бэлэдхэлтэй, харуулха хэдэн зүжэгүүдтэй, мэргэжэлтэй олон шэнэ артистнууд нэмэжэ ерэхэнь гээшэ. Тэдэнэй ерэхэдэнь театртамнай харуулагдадаг зүжэгүүд бүри олон болохо.

А. ПЛИШКИНА.

ТҮРҮҮ ҺУУРИИН ТҮЛӨӨ

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ Дальневосточно зонын спортсменүүд хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө 3 үдэрэй туршада мүрысөө. Энэ мүрысөөндэ Амурска, Сахалинай, Магаданай, Читын, Эрхүүгэй областинуудай, Приморско, Хабаровска хизаарнуудай, Бурят-Монголой АССР-эй суглуулагдамал команданууд хабаадалсаа.

Парадай болоһоной удаа РСФСР-эй бэрхэ спортсменүүд З. Шилова (Эрхүү), Г. Шарипов (БМАССР) Советскэ Союзай Гимнын ирагуу һайхан хүгжэм доро мүрысөөнэй туг үргэжэ намилзуулба.

Мүрысөөн 100 метрын урилдаагаар эхилээ. А. Воронцова (БМАССР), спортын мастер З. Шилова (Эрхүү) гэгшэд 100 метрые 12,3 секунда соо гаталжа шалгарбад. Хабаровскын түргэн гүйгшэд Бочкарева Костина хоёр 12,4 секунда соо гүйһэн байха юм.

200 метрын урилдаанда А. Воронцова (Улан-Үдэ) түрүү, Зоя Шилова (Эрхүү) хоёрдохи һууринуудые эзэлээ. 400 метртэ Шилова Воронцова хоёр шалгараа.

800 метрын урилдаанда Хабаровска хизаарай спортсменка К. Пузанова (2 минута 14,5 секунда соо) гүйжэ шалгараа. Галина Шилова (Эрхүү) хоёрдохи, В. Кушнарева, (БМАССР) гурбадахи һууринуудта гараа.

4 х 100 метртээ болоһон эхэнэрнүүдэй эстафетэдэ Бурят-Монголой, Хабаровска хизаарай, Эрхүүгэй спортсменүүд эрхим амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр барандаа тэнсэжэ, энэ талые 50 секунда соо гаталһан байха юм.

Үндэрые харайлгаар эхэнэрнүүдэй дундаһаа түрүүшын 3 һуурине Амурска областиин түлөөлэгшэд эзэлээ. Утые харайлгаар Эрхүүгэй спортсменка Л. Конева (5 метр 30 сантиметр) шалгараа, И. Токова (БМАССР) хоёрдохи һуури эзэлээ.

Гурбан янзын мүрысөөгөөр Бурят-Монголой түлөөлэгшэ

Ч. Сыжипова баранние ахин гараа.

Эрэшүүлэй дунда болоһон мүрысөөн ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. 100 метрын урилдаанда Эрхүүгэй түлөөлэгшэ В. Седых (10,8 секунда) эрхим амжалта туйлаа. 200 метртэ урилдаад Н. Ермаков (Хабаровск), Г. Тришин (БМАССР) гэгшэд шалгараа, 400, 800 метрын урилдаанда Ю. Васильев (Хабаровск) — түрүү В. Жилкин (Эрхүү) — хоёрдохи, Г. Серышев (БМАССР) — гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

1000 метрын урилдаанда В. Синицын (Амурска область) — түрүү, Г. Шарипов (БМАССР) — хоёрдохи, 1500 метртэ Г. Шарипов (БМАССР) — түрүү Г. Иванов (Чита) — хоёрдохи, 5000 метртэ Г. Шарипов (БМАССР) түрүү һууринуудые эзэлээ.

Утые харайлгаар Приморско хизаарай спортсмен Н. Репников (7 метр 13 сантиметр), үндэрые харайлгаар мүн энэ хизаарай түлөөлэгшэ А. Оскаров (1 метр 80 сантиметр), балта шэдэлгээр Л. Кузнецов (Эрхүү), ядро түлхилгээр М. Загребальный (Хабаровск) гэгшэд шалгараа.

Жада шэдэлгээр Б. Романов (Магадан) — түрүү, В. Бараев (БМАССР) — хоёрдохи; диск шэдэлгээр М. Ковалев (При-

морье), В. Бараев (БМАССР) — хоёрдохи һууринуудые эзэлээ.

Табан янзын мүрысөөндэ Ю. Лидеренко (Магадан), Петенко (Амурска область), А. Попов (БМАССР) гэгшэд шалгараа.

Гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёһоор Эрхүүгэй суглуулагдамал команда — түрүү, хабаровскынхид — хоёрдохи, Бурят-Монголой команда гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Удаадахи һууринуудта Приморско хизаарай, Амурска, Читын, Магаданай, Сахалинай областиин спортсменүүд гараа.

Түрүү һууринуудые эзэлһэн командануудые ба спортсменүүдтэ РСФСР-эй физкультура ба спортын комитедэй дамжуулгын вымпел ба дипломууд барюулагдаа.

I. Иванов.

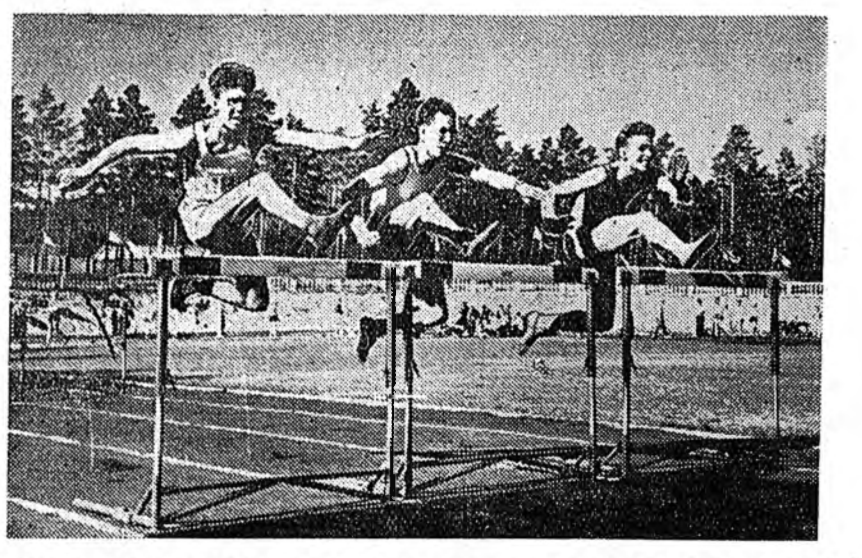

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Зональна мүрысөөндэ Бурят-Монголой спортсменүүд Шарипов 5000 метрын, Воронцова 100 метрын урилдаанда түрүү һууринуудые эзэлээ.

2. Модо түлаад һурэхэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн Метков (Чита) һурэжэ ябана.

3. Бэрхэшээлнүүдые дабан 110 метртэ болоһон урилдаан.

Л. Хайдуровай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА ЕРЭҺЭН ТЕЛЕГРАММАНУУД

Триест территориин Коммунистическэ партиин VI съезд

Триест территориин коммунистическэ партиин съезд июнин 28-һаа 30 хүрэтэр Триест городто болоо. Италиин Коммунистическэ партиин делегаци съездэдэ хабаадалсаа.

Съездын зүбшөн хэлсэхэ зүйл баталагдаа:

1. Эб найрамдалай, автономиин болон Триестын ажахые һэргээхын түлөө коммунистнуудай тэмсэл;

2. Партиина хиналтын комиссиин тоосоон;

3. Триест территориин коммунистическэ партиие Италиин коммунистическэ партиин автономно федераци болгон хубилгаха тухай;

4. Федерациин хүтэлбэрилхы органуудай һунгалта.

Зүбшэхэ зүйлэй түрүүшын асуудалаар Триест территориин коммунистическэ партиин генеральна секретарь Витторио Видали элидхэл хээ. Удаань элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ болоо.

Хэдэн хүн идеологическа худэлмэриин асуудал тушаа үгэ хэлэһэн байна. Дэлхэйн худэлмэришэнэй худэлөөнэй теори болон дүршэлдэ КПСС-эй XX съездэй худэлмэриин дүнгүүдэй ехэ удхашанартай байһые делегат Меркуза онсолон тэмдэглээ. Советскэ Союз эб найрамдалай түлөө, ондо ондоо нийтын байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, арад зониие һандаралта атомна дайнда татан оруулха гэжэ империалистическэ хархис этэгээдүүдэй хэдэг бүхы һэдэлгэнүүд буруу һүрэжэ гэжэ лаб этигэжэ байнаа үгэ хэлэгшэ элишэлэн мэдүүлээ.

Делегат Паскуале идейно-теоретическэ бүхы худэлмэри һайжаруулха шухала байһан тухай мүн лэ заагаад, шажанай хархис номнол хэлэгтэй тэмсэхэ хэрэгтэй, юуб гэхэдэ, энэ номнол ажалшадай, илангаяа эхэнэрнүүдэй дунда зарим зэргын муу нүлөө үзүүлнэ гэжэ тусгаар онсолон тэмдэглээ.

Нэгэдэхи асуудал зүбшэһэнэй һүүлээр партиина хиналтын комиссин тоосоото элидхэлые партиин ЦК-гэй генеральна секретариин органо Мария Бернетич хэһэн байна. Удаань Триестын коммунистическэ партиие Италиин Коммунистическэ партиин автономно федераци болгон хубилгаха тухай ЦК-гэй эмхидхэлэй асуудалнуудые эрхилхэ секретарь Алессандро Дестради гэгшэ элидхэл хээ.

Италиин Коммунистическэ партиин зүгһөө ИКП-гэй секретариадай гэшүүн Пьетро Инграо съездые амаршалаа.

Флоренциин коммунистнуудай делегациин зал соо орожо ерэхэдэ нэрьемэ альга ташалга болоо. Энэ делегаци Триестын партиина организациин хүтэлбэрилэгшэдтэ Италиин Коммунистическэ партиин улаан туг дамжуулан үгөө.

Триест территориин коммунистическэ партиие Италиин коммунистическэ партиин автономно федераци болгон хубилгаха гэһэн шиидхэбэри съезд нэгэн дуугаар баталан абаа.

ДРВ-гэй президентын канцеляриин мэдээсэл

ХАНОЙ, июлиин 1. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын президентын канцеляриин мэдээсэлые газетэнүүд мүнөөдэр толилоо. Хэдэн аха дүү оронуудтаа албанай хэрэгээр президент Хо Ши Мин һаяар ошохонь. Тэдэ оронуудта ошохоёнь гүрэнүүдыень толгойлогшонор президентые уриһан байна гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Корейн Арадай-Демократическа Республикада, Чехословакиин республикада, Польшын Арадай Республикада, Германиин Демократическа Республикада, Югославиин Арадай Федеративна Республикада, Венгриин Арадай Республикада, Албаниин Арадай Республикада, Болгариин Арадай Республикада болон Румыниин Арадай Республикада президент Хо Ши Мин хүрэхэ байна.

Дайнда хабаадагшадай советскэ комитедэй делегаци Белградта ерэбэ

БЕЛГРАД, июлиин 1. (ТАСС). Дайнда хабаадагшадай советскэ комитедэй делегаци үсэгэлдэр Белградта ерээ. Энэ делегацие Украинска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. А. Ковпак толгойлно.

Чехословакиин, ГДР-эй, Польшын залуушуулай делегаци уулзаба

ВАРШАВА, июлиин 1. (ТАСС). Польшын, Чехословакиин болон ГДР-эй залуушуулай делегацинууд Вроцлавска воеводствын Загужеленскэдэ июлиин 29—30-да уулзаба гэжэ Польшын хэблэлэй агентство дамжуулаа. Уулзалгын үедэ сэнгэл зугаалаа болоо, урайһайханай номернууд харуулагдаа, спортивна мүрысөөнүүд үнгэрөө.

Түгэсхэлдэнь залуушуулай митинг болоһон байна.

Монголой залуушуул фестивальда бэлэдхэнэ

УЛАН-БАТОР, июлиин 1. (ТАСС). Москвада болохоо байһан фестивальда бэлэдхэл Монгол Арадай Республикада ехэ эршэтэйгээр ябажа байна. Уранһайханай талаар мүрысөөнүүд, спортивна һорёонууд боложо, фестивальда хабаадагшад шэлэн олдоноо. «Үнэн» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор уранһайханай талаар болоһон мүрысөөндэ 90 мянга гаран эдир залуу хүбүүд, басагад хабаадаа. Москва орохо хүндэтэ эрхэ олохын түлөө монголой 18 мянга гаран залуу спортсмен хаба шадалаа харуулаа.

МНР-эй залуушуулай делегаци 200 хүнһөө бүридэхэ юм. Тэдэнэй тоодо дуушад, монгол хүгжэмэй оркестрэ наадагшад, хатаршад, циркын артистнууд, спортсменүүд, тэрэшэлэн һайнаар ажаллаһан ба һураһан залуу малшад, худэлмэришэд болон студентнүүд оролсоно. Зураглан харуулгын ба уралалгын искусствын гурбан выставкэ энэ делегаци фестивальда абаашаха юм.

Израилиин сэрэгүүд Сириин хилэ дээрэ олоор асарагдана

КАИР, июлиин 1. (ТАСС). Израилиин сэрэгүүдэй сирийско-израильска демаркационно хилые зүбшан ябажа, Хуле нуур шадар олоороо сугларжа байһан тухай мэдээсэлые Египедэй болон Сириин правительствонууд абаба гэжэ «Аль Ахбар» газетэ бэшэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда Израиль Египедтэ добтолон орохынгоо урда тээ Газа шадар мүн лэ иигэжэ сэрэгүүдээ олоор суглуулаа һэн гэжэ газетэ бэшэнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан египетско-сирийскэ сэрэгэй командованиин хамтын заседани Дамаскда болоо гэжэ мүн лэ мэдээсэгдэнэ.

Хүн зоной тоо олошорно

ПЕКИН, июлиин 1. (ТАСС). Пекинэй зоной тоо 1957 оной майн эсэстэ 4.40 мянган хүн хүрэтэрээ олон боло. 1949 ондо, оронние сүлөөлхэдэ Пекиндэ 2.030 мянган хүн ажаһуудаг һэн гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна.

Францида халуун болоно

ПАРИЖ, июлиин 1. (ТАСС). Францин олон газар нютагуудта ехэ халуун боложо байна. Парижда һүүдэртэй газарай температура үсэгэлдэр 34 градус болоо. Иимэ ехэ температура 80 жэлэй туршада түрүүшынхеэ үзэгдэбэ. Хэблэлэй мэдээсэлэй ёһоор, орон дотор халуунда дайруулжа, 242 хүн үбшэдөө, тэдэнэй 12 хүниинь үхэһэн байна.

Хүндэтэй врач

(Очерк)

Хабарай эхин һарын нэгэтэ үглөөгүүр. Нарин тосхоной зарим айлнуудай үрхөөр гараһан баглагар сагаахан утаан баруун зүгэй һалхинда намнуулан сэнхир хүхэ огторгойдо хөөрэн тунана. Эгээл энэ үедэ душөөд наһанай дунда зэргын бэетэй, илдам харасатай эхэнэр мэнэ һаяхан колхозойнгоо холын гүүртэдэ ошожо ерээд, худэлмэридөө ошохынгоо урда тээ хүбүүд, басагадаа эдеэлүүлхэ гэжэ аяга табагаа столдээрэ табижа байба. Тиин удаашегүй нэгэ хүн гэрэйнь үүдые һулашаагаар тоншобо...

—Энэ эртэ баһа хэнинь ерэбэб?,—гэжэ Фаина Ивановна дотороо һанабашье,—ороггы,—гээд урихаар харюусаба.

Тиихэдэнь эрээн пулаадтай, хара пальтотой сагаахан шарайтай эхэнэр орон сасуу, ехэл айгүүрһэн янзатайгаар:

— Сайн, Фаина Ивановна,—гэжэ мэндэшэлбэ.

—Сайн. Хаанаһаабта? Һуугты,—гээд Фаина Ивановна тэрэ эхэнэртэ стул абажа үгэнэ.

—Һайн даа, һайн. Би Танда ехэ гуйлтатай ерээб. Басагамни ехээр халууралаад байна, харгын машинаар ерэбэб,—гэжэ врачда хандана.

—Манайхин Үлэгшэндэ байдагбди. Ториин центр, аймагай больница абаашаха гэхэдэ аяар жараад модон,—гэжэ тэрэ эхэнэр арайхан лэ дуугарна.

—Зүб даа, ямаршье хүндэ хүшэр үбшэн хүрэжэ болодог юм,— гээд Фаина Ивановна тэрээндэ халуун сай аягална. Би мэнэ гэһээр лэ түхэрхэб, сай ууҗа байгты!—гээд врач нүгөөдэ таһалга руугаа орожо пальтогоо тайлажа, бишыхан чемодан сооһоо сагаан халат гаргажа үмдэбэ. Тэндэ заахан үхибүүдэй орон дээрэ гүрба-дүрбэ һаратай үхибүүн, мүн дүрбэтэй гэмээр мойһон хара нюдэтэй басаган хэбтэнэ. Врач орон дээрэ хэбтэһэн басаганай хажууда ошожо, гарайнь һудал барижа, часаа харана. Һүүлээрнь хармаан сооһоо фоноскоп гаргажа, тэрэ үхибүүе шагнажа үзэнэ.

Уданшегүй Фаина Ивановна бишыхан чемодан гаргаа барияд, ногоон драп пальто үмдөөд таһалга сооһоо гаража ерээд, үнеөхи эхэнэртэе хоюулан ехэ харгы дээрэ гараба. Тэдэнэрэй газаа гарахадань Харасайн жабар буужа, дулаахан үдэрэй эхи заха үзэгдэжэ, хабарнай одоол ерэбэ гэмээр байба. Тиин уданшегүй хоёр-гурбан машинануудай хойно хойноһоо намнасаар ерэжэ, тэдэнэр машинада һуубад.

«Би эндэхи врачебнэ участогто гурбадахи жэлээ ажаллажа байнаб. Алцаг, Ара Намаг, Хадхалдагаа, Харасай болон Үлэгшэн нютагудаар нэгэ врачын ябаха гээшэ бэрхэтэйшэг байна»—гэжэ Фаина Ивановна шэбшэнэ янзатай.

—Хүйтэншэг байна. Хүл гартнай даараагүй гү, доктор?

—Заримдаа хүйтэн халуунние оилгонгүй харгыда яаран гарахаш. Үбшэн хүнүүдтэ туһалхые, амиинь абархые шадахысаа оролдохош.

—Үгы, Үлэгшэндэмнай врачебнэ пункт байлгажа болохогүй гээшэ гү?

—Врачебнэ пункт байгуулагдаха ёһотой, үбэлэй хүйтэндэ, хабарай хара һалхинда хүнэй 50—60 модо ябахань бэрхэтэй ха юм.

Уданшегүй тэдэ хоёр Үлэгшэндэ хүрэжэ ерэһэнэй мэдэжэ, машинаһаа буугаад, гэртэ ороходонь, тэрэнние фельдшер Зоя Романовна угтана.

Фаина Ивановна мэндэшэлээд, тэнь ошожо үзэншегүй, эм үгэхэ ушар байдаг. Тэрээн дээрэнээ үбшэние элиргүүлэнгүй буруугаар эмшэлдэг ушар тохёолдоно...».

Тиинһээр байтар хоёр час үнгэршэһэн байба. Тэд Фаина Ивановна хүибүүень дахин үзэжэ, халууниинь буулгаха тарилга хэжэ үгөөд, «һайн бологты!» гэжэ ерөөгөөд, гаража ошобо. Врач Медведева колхозой правлени тээшэ шэлэбэ.

«Ехээр халууртай басаган байна даа. Үглөөдэр халууниинь буугаашье һаань, больницада абаашаха шухала»,—гэжэ бодожо ябатараа правлениин захада ерэһэнээ мэдэжэ тэндэ оробо. Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Гомбоцырен Дашиевичтай врач уулзажа, үглөөдэрэй машина тухай лаблан хөөрэлдэбэ...

Үглөөнэй улаан наранай орьёл үндэр оройгоор алтан туягаа сасаруулан бултайжа байхада, мүнөөхи айлай газаа колхозой «ГАЗ-69» машина ерэжэ зогсоно. Фаина Ивановна машинаһаа гаража гэртэ ороод, үбшэлһэн басаганхание үшөө дахин үзэнэ.

—Халууниинь буугаа, тэд больницада абаашаха хэрэгтэй,—гэнэ. Уданшегүй машинадаа һуужа, аймагай центр шэглэбэд.

Долоон хоног үнгэрбэ. Үбшэлһэн басаган дахин энэдэ наадатай болоо. Тэрэнэй эхэ басагыень эмнэжэ эдэгээһэнэйнь түлөө больницын эмнэгшэ врач Венера Иосифовна Простокишинада, медицинскэ сестранүүдтэ баярые хүргөөд, гэртээ бусахаяа, харгы дээрэ гараба. Уданшегүй кабинадаа пассажиргүй ашаанай машинын ерэхэдэ, Үлэгшэн нютагаа орохоёо табилуулба... Нэгэ хэдэ саг үнгэрһэн хойно Нарин тосхон хүрэжэ, машинаһаа

Фаина Ивановнагай газаа ойро зуура зогсоологожо, гэртэнь оробо. Тэдэ оронгүй яахаб, хүндэ хүшэр үбшэнһөө басагаяа абаруулаад, элүүр энхэ болгуулаад, тэрэл нютагаа бусажа ябахадаа, хэншье һаа баярай далай боложо, анха түрүүшээр аргалһан, эмшэлһэн хүниие аюун һайханаар һанажа, баярые хүргэнгүй яахаб!

Фаина Ивановна һаяхан ажалһаа ерээд байба. Басаганай эхын баяртайгаар энеэбхилэн ороходонь, «басаганиинь эдэгээд ерэбэ» гэжэ ямар ехээр баярлаа гээшэб!

—Сайн байна,—гэжэ басаганай эхэ врачые мэндэшэлбэ.

—Сайн. Басагахана даарүүлжархиба үгы гүт?—гэнэ нэн түрүүн.

Тэд дулаан хүнжэлээр орёогдоһон басагыень гартаа абажа, нилээд һайжарһан шарайень харахадаа тэрэ ехэ баярлаба.

Тэдэнэй хөөрэлдэһөөр байтар хүлээжэ байһан шофёрой дохёо үгэхэнь дуулдаба.

—Замай машина ха юм, яаража байгаа ёһотой. Басаганайнгаа һайн болоһондо баярлахаяа, танда ороод гарахаяа байлгаһан хүм,—гээд тэрэ эхэнэр ябахаяа түхеэрнэ. Врач эхэнэрые үдэшэжэ гаралсаба.

—Һайн даа, Фаина Ивановна, танай оролдолгын ашаар басагамни һайн болоо. Һаһан соогоошье энэ ехэ аша туһыетнай мартахагүйби,—гэжэ тэрэ эхэнэр сэдьхэлээ хүдэлэнгээр хэлэбэ.

Фаина Ивановна тэрэ эхэнэртэ хандажа: «Манай нангин уялга ниимэл ха юм даа. Уржадэрэйл газаашаа гараагүй гэртээ байнаб. Һаяхан Алцаг ошожо, нэгэ һаалиишан эхэнэрые эмнеэб, хүндөөр үбшэлһэн байгаа. Тэдэ мүнөө хүсэд һайн болоо. Та басаганайнгаа хүсэд һайн болотор нарилха ёһотойт. Ехэ үбдэһэн дээрэһээ бэень һулатанхаэйгүй байна,—гээд энхэргэн дулаахан нюдөөр энеэбхилэн, Валя басагые харана.

Басаганай эхэ врачын гарые адхажа: «Узэтараа баяртай»,—гэжэ хэлээд таһалгаһаа һууба. Фаина Ивановна һайн ябажа хүргэты гээд гээгдэнэ. «ГАЗ» машинын дүнгинеэн, ямар нэгэн хүгжэмэй аялгые надажа байһандал Фаина Ивановнагай һанагдана.

—Врач Фина Ивановнагай манай нютагт ерэһэнһээ хойшо үбшэн буудэй үшэлхэ ябадал үсөөржэ байна. Эсээ сусахаяашье мэдэхэгүй, үбшэлһэн хүндэ ямаршье сагта ошожо эмшэлдэг эрхэ докторой болоодой,—жэжэ нютагаймнай үбгэд, хүгшэдхөөрэлдэдэг болонхой.

Гадна Фана Ивановна түрэхэ эхэнэрнүүдтэ анхарал ехээр хандуулдаг. Тэр хододоо худөө тосхонуудаар, хүнын отара, фермэнүүдээр ябажа, ариг сэбэрые шалгадаг, түрэхэ эхэнэрнүүдые үзэдэг нарайлаалдаг гэртэ элсэдэг юм. Мүн баһа ла турэһэн эхэнэрнүүдтэ түрэһэн хүүхэнэй гэжэ хүмүүжүүлхэ тухай унтуулха, эдеэлүүлхэ тухай шухала заабари ододог үгэжэ байдаг.

Ингэжэ унэршагүй зориггой хүдөөгэй врач Фаина Ивановна Медведева эрдэмбэлэгээ, эмшэ мэргэжэлээ зорюулж, коммунизм байгуулагшад элүүр энхэ ябахын түлөө үнэн зэхэнһөө оролдоо дэрэнэ колхознигуудай дунда хүндэтэй болонхо, өөрынгөө нютагай олоной ехэ хүндэтэй ябадаг хүн хай.

С. Тадаев, Д. Дугаров.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47 59, пропаганды и печати — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32 67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00465. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3840.